

Koncernkontoret

Avdelningen för hälso- och sjukvårdsstyrning

STRATEGI

Process	P 3.0.0 Styra, planera och följa upp hälso- och sjukvård	Godkänt datum	2025-09-11
Skapad av	Anna Stålhammar	Version	1
Godkänd av	Regionstyrelsen	Ärendenummer	2023-POL000020
Gäller för	Region Skånes egna och kontrakterade verksamheter.	Gäller fr.o.m.	2025-09-25
		Gäller t.o.m.	Tills vidare

Tillsammans för en god och jämlik psykisk hälsa – för alla i Skåne, genom hela livet

Region Skånes strategi för psykisk hälsa 2025–2035

Innehåll

Förord	4
1 Inledning.....	4
1.1 Syfte	5
1.2 Centrala definitioner	6
1.2.1 Psykisk hälsa	6
1.2.2 Psykiskt välbefinnande	6
1.2.3 Psykisk ohälsa	6
1.2.4 Psykiska besvär	7
1.2.5 Psykiatriska tillstånd	7
2 Vision och målbilder	8
2.1 Förbättrad psykisk hälsa för Skånes invånare	9
2.2 Minskade påverkbara skillnader i psykisk hälsa	9
2.3 Minskade negativa konsekvenser på grund av psykiatriska tillstånd	9
2.4 Ett sammanhållet och kunskapsbaserat system för psykisk hälsa	10
3 Strategiska inriktningar	10
3.1 Främja psykiskt välbefinnande	10
3.2 Förebygga psykiska besvär och minska de negativa konsekvenserna av psykiatriska tillstånd	11
4 Insatsområden.....	11
4.1 Hälsöfrämjande och förebyggande arbete	12
4.1.1 Delmål	12
4.2 Barn och ungas psykiska hälsa	13
4.2.1 Delmål	13
4.3 Tillgänglig och likvärdig primärvård	14
4.3.1 Delmål	14

4.4 Samordnade insatser vid samsjuklighet	15
4.4.1 Delmål	15
4.5 Likvärdig tillgång till vård och stöd	16
4.5.1 Delmål	16
4.6 Brukarmedverkan och delaktighet	17
4.6.1 Delmål	17
4.7 Kunskapsutveckling och lärande organisation	17
4.7.1 Delmål	18
4.8 Sammanfattning av insatsområdena	19
5 Genomförande, ansvar och långsiktighet	19
5.1 Från strategi till handling	20
5.2 Strategin som levande dokument	21
5.3 Övergripande principer för genomförandet	22
6 Vägen framåt	23
Bilaga 1: Strategins förankring i regionala och nationella styrdokument	24
Bilaga 2: Utgångspunkter och lärdomar från verksamheterna	25
Bilaga 3: Metod och arbetssätt för framtagande av strategi för psykisk hälsa	26

Förord

Psykisk hälsa är ett av Region Skåne högt prioriterat område. Under 2024 fattades ett beslut om framtagandet av en ny strategi för psykisk hälsa som ska gälla 2025–2035. Denna strategi riktar sig i första hand till beslutsfattare inom Region Skåne, däribland politiker, tjänstemän, förvaltnings- och verksamhetsledningar.

Region Skånes strategi för psykisk hälsa 2025–2035 utgår från visionen: *Tillsammans för god och jämlik psykisk hälsa – genom hela livet, för alla i Skåne*. Visionen stöds genom fyra övergripande målbilder: (1) Förbättrad psykisk hälsa för Skånes invånare, (2) Minskade påverkbara skillnader i psykisk hälsa, (3) Minskade negativa konsekvenser på grund av psykiatriska tillstånd, och (4) Ett sammanhållet och kunskapsbaserat system för psykisk hälsa. I strategin beskrivs Region Skånes riktning för att nå visionen och de övergripande målbilderna.

Arbetet med framtagandet av strategin för psykisk hälsa har genomförts av analysbolaget Sirona, i nära samarbete med Region Skåne. Vi vill rikta ett stort tack till alla verksamheter, patient- och brukarföreningar och övriga organisationer som har bidragit med insikter i arbetet.

1 Inledning

Bättre liv och hälsa för fler är ett av Region Skånes övergripande mål och i Region Skånes verksamhetsplan med budget ingår psykisk hälsa som ett prioriterat område. Psykisk hälsa är en grundförutsättning för individers och samhällets välbefinnande och utveckling.

Världshälsoorganisationen WHO definierar psykisk hälsa som ett tillstånd av psykiskt välbefinnande där varje individ kan förverkliga sina egna möjligheter, klara av vanliga påfrestningar, arbeta produktivt och bidra till det samhälle som hen lever i. Psykisk hälsa är alltså inte detsamma som frånvaro av sjukdom. Att se till hela individen, där psykisk hälsa är en del, är väsentligt. Region Skåne tar

med denna strategi för psykisk hälsa ett långsiktigt ansvar för att främja psykiskt välbefinnande, förebygga psykisk ohälsa och erbjuda en god och nära vård för dem som behöver den. Strategin sträcker sig över perioden 2025–2035 och omfattar alla åldrar, förutsättningar och livssituationer.

Strategin för psykisk hälsa förhåller sig till den nationella strategin Det handlar om livet, men tar avstamp i vad Region Skåne ska fokusera på under det kommande decenniet. Även om denna strategi avser Region Skånes egna och kontrakterade verksamheter, betonas vikten av samverkan med kommuner, patient- och brukarföreningar, civilsamhälle och andra samhällsaktörer för att skapa förutsättningar för en god psykisk hälsa för Skånes invånare.

Region Skånes strategi för psykisk hälsa 2025–2035 gäller för hela Region Skånes organisation och alla verksamheter, både egna och kontrakterade. Samtliga verksamheters följsamhet till den strategin bidrar till att uppnå Region Skånes övergripande vision om Framtidstro och livskvalitet. Region Skånes gemensamma värderingar: välkomnande, drivande, omtanke och respekt, utgör grundbultar för arbetet med strategin för psykisk hälsa.

1.1 Syfte

Psykisk hälsa är ett prioriterat område som ska beaktas i relevanta beslut. Denna strategi utgör ett styrande ramverk som stärker förutsättningarna för att beslut fattas på vetenskaplig grund och med hjälp av beprövad erfarenhet, i linje med den nationella strategin för psykisk hälsa samt Region Skånes övriga strategier. Strategin för psykisk hälsa stödjer och kompletterar Region Skånes övriga styrande dokument, däribland den regionala suicidpreventiva strategin och Framtidens hälsosystem. Därigenom skapas förutsättningar för ett inkluderande, hälsosamt och hållbart Skåne. Region Skånes strategi för psykisk hälsa ska efterföljas av konkreta handlingsplaner och uppföljningssystem för att stödja genomförandet.

Genom att stärka Skånes invånares psykiska välbefinnande och förebygga psykisk ohälsa bidrar strategin till måluppfyllelse i såväl regionala som nationella och internationella mål, inklusive Agenda 2030, Världshälsoorganisations och OECD:s rekommendationer samt regeringens nationella strategi för psykisk hälsa och suicidprevention.

1.2 Centrala definitioner

Psykisk hälsa är en av Förenta nationerna fastställd mänsklig rättighet, vilket innebär att varje människa ska ha en god och jämlik tillgång till de bästa möjliga förutsättningarna för att kunna uppnå psykisk hälsa. Region Skånes strategi för psykisk hälsa utgår från den begreppsram som är gemensamt framtagen av Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Begreppen har följande innebörd:

1.2.1 Psykisk hälsa

Psykisk hälsa är ett paraplybegrepp som rymmer både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa. Dessa är inte nödvändigtvis motsatser, en person kan exempelvis ha ett psykiatriskt tillstånd och samtidigt uppleva psykiskt välbefinnande.

1.2.2 Psykiskt välbefinnande

Psykiskt välbefinnande avser den positiva dimensionen av psykisk hälsa och handlar om att kunna hantera livets svårigheter, känna tillfredsställelse, ha goda relationer samt kunna känna glädje, lycka och mening. Psykiskt välbefinnande möjliggör för människor att klara av livets påfrestningar, förverkliga sina möjligheter, lära sig, arbeta och bidra till samhället.

1.2.3 Psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa avser den negativa dimensionen av psykisk hälsa och omfattar både psykiska besvär och psykiatriska tillstånd. Det

innefattar lidande orsakat av yttre händelser eller inre tillstånd, med varierande svårighetsgrad och varaktighet.

1.2.4 Psykiska besvär

Psykiska besvär är ofta tillfälliga reaktioner på påfrestningar. De kan vara milda eller svåra och pågå under längre eller kortade perioder, men uppfyller inte kriterier för en psykiatrisk diagnos. Det kan komma till uttryck i form av exempelvis nedstämdhet, oro, sömnbesvär eller kroppsliga besvär så som huvudvärk, magont eller yrsel.

1.2.5 Psykiatriska tillstånd

Psykiatriska tillstånd är psykiska ohälsotillstånd som uppfyller kriterierna för en diagnos. Det kännetecknas av förekomsten av flera olika symptom som ska ha funnits med under en längre sammanhängande tid och som medför en nedsatt funktionsförmåga som avsevärt påverkar personens vardag. Till psykiatriska tillstånd räknas psykiska sjukdomar och syndrom såsom exempelvis depression, ångestsyndrom, bipolär sjukdom, psykos och substansbrukssyndrom samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) såsom exempelvis adhd (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), autismspektrumtillstånd och språkstörningar.

Figur 1: Schematisk illustration av begreppsramen för psykisk hälsa.

2 Vision och målbilder

Region Skånes vision för psykisk hälsa:

Tillsammans för god och jämlik psykisk hälsa – genom hela livet, för alla i Skåne.

Psykisk hälsa är en grundförutsättning för framtidstro och livskvalitet, för individen, för samhället och för Skånes utveckling. Strategin för psykisk hälsa 2025–2035 utgår från visionen om ett Skåne där alla människor, oavsett ålder, kön, bakgrund eller livssituation, ges möjlighet att må bra, känna mening och leva ett liv i delaktighet. Genom ordet tillsammans, betonas vikten av ett gemensamt ansvarstagande och ett gränsöverskridande samarbete i arbetet för att nå visionen.

Med en högt ställd vision, tydliga målbilder, insatsområden och fokus på både nuvarande och kommande generationer tar Region Skåne ett långsiktigt, kraftfullt steg mot Region Skånes övergripande vision om *Framtidstro och livskvalitet*, och en god och jämlik psykisk hälsa – genom hela livet, för alla i Skåne.

Region Skånes vision för psykisk hälsa stöds av fyra övergripande målbilder. De fyra målbilderna ska leda till att Region Skåne blir nationellt ledande i arbetet för psykisk hälsa i befolkningen:

2.1 Förbättrad psykisk hälsa för Skånes invånare

Skånes invånare ska ha goda förutsättningar att må bra psykiskt, i alla åldrar och i livets olika skeden. Region Skåne ska bidra till att stärka invånarnas psykiska välbefinnande genom insatser som främjar mening, delaktighet och återhämtning.

2.2 Minskade påverkbara skillnader i psykisk hälsa

Region Skånes insatser för psykisk hälsa ska motverka effekterna av socialt betingade samhällsklyftor. Jämlig tillgång till hälsofrämjande insatser, vård och stöd är avgörande för att invånarna ska ha möjlighet till god psykisk hälsa, oavsett utbildnings- och inkomstnivå, yrkeskategori, ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller var i Skåne personen bor.

2.3 Minskade negativa konsekvenser på grund av psykiatriska tillstånd

Personer med psykiatriska tillstånd ska bemötas med respekt, få tillgång till rätt stöd i rätt tid och kunna delta i samhället på jämlika villkor. Region Skånes insatser ska, tillsammans med övriga samhällets insatser, bidra till inkludering, delaktighet och minskad stigmatisering.

2.4 Ett sammanhållet och kunskapsbaserat system för psykisk hälsa

Region Skåne ska erbjuda lättillgängligt, sammanhållet och evidensbaserat stöd för psykisk hälsa. Systemet ska präglas av gränsöverskridande samarbete, delaktighet och ständig utveckling, och omfatta såväl hälsofrämjande och förebyggande som behandlande och rehabiliterande insatser.

Figur 2: Illustration av Region Skånes vision och övergripande målbilder för psykisk hälsa.

3 Strategiska inriktningar

För att tillsammans med övriga samhällsaktörer nå målbilderna och uppnå en god och jämlik psykisk hälsa för Skånes invånare, vilar strategin på två kompletterande och ömsesidigt förstärkande inriktningar. Tillsammans vägleder de Region Skånes insatser under perioden 2025–2035.

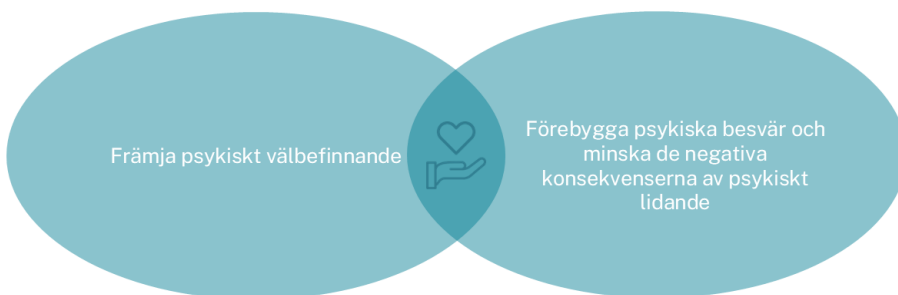
3.1 Främja psykiskt välbefinnande

Region Skåne ska bidra till att stärka förutsättningarna för psykiskt välbefinnande för invånarna genom hela livet. Genom att integrera psykisk hälsa i det systematiska folkhälsoarbetet, i utvecklingen av

verksamheterna och i mötet med invånarna bidrar Region Skåne till ett samhälle där människor utvecklas, känner delaktighet och mår bra. Region Skåne ska ta en proaktiv roll i att främja ett gott samarbete med övriga samhällsaktörer i det hälsofrämjande arbetet.

3.2 Förebygga psykiska besvär och minska de negativa konsekvenserna av psykiatriska tillstånd

Region Skåne har ett tydligt ansvar att erbjuda kunskapsbaserad, tillgänglig och personcentrerad vård och stöd till personer som lever med psykisk ohälsa. Det innebär att arbeta förebyggande mot psykiska besvär, identifiera riskgrupper, säkerställa tidiga insatser, behandla psykiatriska tillstånd och utveckla sammanhållna vårdprocesser, särskilt vid samsjuklighet och komplexa behov, men också i ett tidigt skede för att förebygga att lindriga svårigheter utvecklas till komplex problematik. Region Skåne ska även, tillsammans med övriga samhällsaktörer, ta en aktiv roll i att minska stigmatisering och stärka individens egenmakt och delaktighet.

Figur 3: Region Skånes strategiska inriktningar för psykisk hälsa

4 Insatsområden

För att omsätta de strategiska inriktningarna i konkret handling har sju tematiska insatsområden tagits fram. Insatsområdena utgör kärnan i Region Skånes långsiktiga arbete för att nå visionen Tillsammans för god och jämlik psykisk hälsa – genom hela livet, för alla i Skåne. De insatsområden som har utformats syftar till att bidra till uppfyllandet av de övergripande målbilderna i strategin. Varje

insatsområde är kopplat till en eller flera målbilder, vilket säkerställer ett sammanhängande strategiskt arbete. Tillsammans omfattar dessa områden hela spannet av Region Skånes ansvarsområden och utvecklingsbehov – från breda folkhälsofrämjande insatser, till individnivå och samordnande åtgärder.

Varje insatsområde innehåller ett delmål och ett antal insatser som konkretiserar vad som behöver utvecklas för att nå de övergripande målbilderna och för att strategin ska leda till varaktig förbättring. Tillsammans skapar de en riktning för hur Region Skåne, i nära samverkan med kommuner, civilsamhälle, näringsliv och invånare, kan ta ett gemensamt ansvar för den psykiska hälsan för invånarna.

4.1 Hälsufrämjande och förebyggande arbete

Att främja psykisk hälsa och förbygga ohälsa utgör grunden för ett inkluderande, hälsosamt och hållbart Skåne. En god psykisk hälsa formas inte bara i mötet med vården, utan den formas i vardagens relationer, på skolor, arbetsplatser och i samhällsmiljöer. Därför ska Region Skåne, som en central samhällsaktör för regionens invånare tänka proaktivt och långsiktigt, med ett strukturerat hälsofrämjande arbete som det mest kraftfulla verktyget för att motverka ohälsa innan den uppstår. Genom att bidra till att stärka friskfaktorer såsom delaktighet, rörelse, återhämtning och meningsfullhet bidrar Region Skåne till goda livsvillkor som stärker Skånes invånares motståndskraft. Nära samarbete med länets kommuner, patient- och brukarföreningar, civilsamhälle och invånare ses som en framgångsfaktor i arbetet.

4.1.1 Delmål

Region Skåne stärker och utvecklar det hälsofrämjande förhållningssättet och det förebyggande arbetet i alla verksamheter och bidrar till fler insatser som stärker friskfaktorer för Skånes invånare.

Urval av insatser:

- Integrera psykisk hälsa i regionalt utvecklingsarbete
- Proaktivt främja friskfaktorer och goda levnadsvanor såsom fysisk aktivitet, sömn, god kost, delaktighet, natur och kultur
- Bjuda in till samverkan med kommuner, civilsamhälle och näringsliv i lokalt hälsofrämjande arbete
- Synliggöra Region Skånes roll som kunskapsbärare och möjliggörare för alla relevanta samverkansparter.

4.2 Barn och ungas psykiska hälsa

Ingen investering ger större avkastning än den som görs tidigt i livet. Barn som växer upp med stöd, trygghet och ett sammanhang har bättre förutsättningar att klara livets utmaningar och färre riskerar att utveckla psykisk ohälsa senare i livet. Region Skåne ska ta en framträdande, drivande och aktiv roll i att stärka de förebyggande, tidiga och stödjande insatserna för barn och unga, i nära samverkan med kommuner, fritid, civilsamhälle och närstående.

4.2.1 Delmål

Region Skåne bidrar med proaktiva insatser för att möjliggöra att fler barn och unga får en trygg uppväxt med goda förutsättningar att lyckas i livet. Insatserna ges sammanhållet, samordnat och utifrån behov.

Urval av insatser:

- Vidareutveckla barnavårdscentralernas (BVC) roll som möjliggörare för psykisk hälsa genom förebyggande och tidiga insatser, i nära samverkan med kommun och övriga samhällsaktörer
- Fortsätta utveckla regionens mottagningar med första linjens stöd för barn och unga
- Vidareutveckla överlappande vårdprocesser för barn och unga med tydliga och trygga övergångar mellan exempelvis barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri

- Öka förekomsten av samordnade individuella planer (SIP) för barn och unga i behov av samordnade insatser

4.3 Tillgänglig och likvärdig primärvård

I linje med omställningen till en god och nära vård och Framtidens hälsosystem ska primärvården ha en tydlig roll som första vårdnivån för invånarna och vara navet i samordningen med andra relevanta aktörer. I takt med att antalet och andelen invånare som söker vårdkontakt för psykiska besvär ökar, behöver Region Skånes primärvård stå väl rustad för att hantera en bredd av patienter med olika typer av besvär och problematik. Region Skåne ska vidareutveckla den regionala primärvårdens roll som första linje för psykisk hälsa, med stärkt kompetens, teamarbete och likvärdig tillgång till psykologisk bedömning och behandling, för att kunna hantera psykisk hälsa på ett patientsäkert, jämlikt och effektivt sätt. I Region Skånes arbete för att säkra en tillgänglig och likvärdig primärvård ska det bjudas in till samverkan med kommunal primärvård och övriga relevanta samhällsaktörer.

4.3.1 Delmål

Region Skåne erbjuder invånarna en primärvård som har en god förmåga, kompetens och kapacitet att erbjuda tidiga och effektiva bedömningar av och insatser för psykisk hälsa. Vårdcentralerna utgör navet i samordningen med andra relevanta aktörer.

Urval av insatser:

- Fortsätta utveckla ett nära samarbete och samordning med andra relevanta aktörer
- Säkra att Skånes invånare får en likvärdig tillgång till psykologisk och psykosocial bedömning och behandling på vårdcentraler i regionen.
- Vidareutveckla och implementera evidensbaserade metoder och verktyg för att bedöma, behandla och följa upp patienter med psykisk ohälsa på regional primärvårdsnivå och fokusera

på utvecklingen av teambaserade arbetssätt där det bedöms relevant

- Stärka kunskap, stödstrukturer och utbildning inom psykisk hälsa, både för medarbetare och för patienter.

4.4 Samordnade insatser vid samsjuklighet

Många människor lever med flera samtidiga hälsotillstånd och sjukdomsdiagnoser, exempelvis neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF), psykisk ohälsa i kombination med beroendeproblematik eller somatiska sjukdomar. Psykisk ohälsa som utspelar sig på olika sätt kan även vara ett resultat av beroendeproblematik eller somatiska sjukdomar. Tillstånden påverkar varandra och individens livssituation på ett komplext sätt, och det krävs därför samordnade insatser som ser till individens samlade behov. Region Skåne ska arbeta för att personer med samsjuklighet får integrerat stöd och att ansvaret mellan vårdnivåer och relevanta aktörer är tydligt och sammanhållet. Ett samordnat stöd ger inte bara bättre hälsa och livskvalitet, utan också ökad trygghet och kontinuitet för individen.

4.4.1 Delmål

Region Skåne bidrar till att fler personer med någon typ av samsjuklighet i Skåne får tillgång till samordnade, personcentrerade och behovsanpassade insatser.

Urval av insatser:

- Vidareutveckla integrerade vårdmodeller och vårdprocesser
- Förstärka samarbetet mellan psykiatrisk specialistvård, beroendevård, somatisk specialistvård, vårdcentraler och annan primärvård samt kommuner
- Öka förekomsten av samordnade individuella planer (SIP) och annan samplanering för personer med samsjuklighet
- Höj kunskapen om samsjuklighet i alla verksamhetsområden.

4.5 Likvärdig tillgång till vård och stöd

För att säkra att Skånes invånare får möjligheter till en god psykisk hälsa behöver vård och stöd vara tillgängliga oavsett var invånaren bor, talar för språk eller vilka andra individuella förutsättningar invånaren har. Det handlar om att utforma insatser som når olika grupper i samhället, i rätt tid och på rätt sätt. Region Skåne ska i sitt arbete motverka påverkbara hälsoskillnader i psykisk hälsa och säkerställa tillgängliga och behovsanpassade insatser för invånarna, oavsett utbildnings- och inkomstnivå, yrkeskategori, ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller var i Skåne personen bor. När vården formas efter människors livssituation och förutsättningar, och inte tvärtom, läggs grunden för ett jämlikt och hållbart hälso- och sjukvårdssystem. Nära samarbete med länets kommuner ses som en framgångsfaktor i arbetet.

4.5.1 Delmål

Region Skåne bidrar till att öka tillgången till behovsanpassade och tillgängliga insatser för psykisk hälsa för invånarna, oavsett livssituation eller individuella förutsättningar.

Urval av insatser:

- Vidareutveckla insatser för att bemöta grupper med särskild risk att utveckla psykisk ohälsa. Det kan till exempelvis vara hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättningar, nationella minoriteter, äldre och nyanlända
- Främja vidareutvecklingen av digitala lösningar och verktyg som ökar kvalitet, tillgänglighet, jämlikhet, delaktighet och självständighet för invånaren. I den mån det bedöms relevant och säkert kan Artificiell intelligens användas som stöd.
- Arbeta för förbättrad tillgänglighet, minskade väntetider samt minskade geografiska skillnader i tillgänglighet
- Främja vidareutvecklingen, implementeringen och uppföljningen av standardiserade vårdprocesser (SVP) inom

den specialiserade vuxenpsykiatrin och barn- och ungdomspsykiatrin.

4.6 Brukarmedverkan och delaktighet

Personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa har en unik kunskap som är avgörande för att utforma och utveckla vård och stöd som ger verklig skillnad. När brukare, patienter och närstående får vara delaktiga medskapare, både i sin egen vård och i utvecklingen av verksamheter, ökar effekt, kvalitet och tillit i hela systemet. Genom att systematiskt ta vara på denna kunskap på individ-, verksamhets- och systemnivå skapar Region Skåne förutsättningar för mer relevanta och effektfulla insatser. Nära samarbete med patient- och brukarföreningar ses som en framgångsfaktor i arbetet.

4.6.1 Delmål

Region Skånes arbete för psykisk hälsa ska i ökande grad utgå från brukares, patienters och närståendes erfarenheter på alla nivåer i organisationen.

Urval av insatser:

- Vidareutveckla och förstärka strukturer för brukarinflytande och patientdelaktighet
- Främja vidareutveckling och tillämpning av system och strukturer som stärker individers egenmakt
- Involvera patienter och brukare i utveckling av digitala och fysiska vårdmiljöer
- Främja tillämpning av brukarrevisioner och använd detta som grund i förbättringsarbete.

4.7 Kunskapsutveckling och lärande organisation

Region Skåne har goda möjligheter att vara en föregångare i arbetet för psykisk hälsa. För att ta vara på potentialen behöver Region Skåne vara en organisation som ständigt lär och utvecklas, och där ny kunskap integreras i det dagliga arbetet. Det innebär att de insatser

som ges ska vila på bästa tillgängliga kunskap, forskning och evidens, samtidigt som metoder utan dokumenterad nytta fasas ut. Genom en nära samverkan mellan klinisk praktik, forskning, näringsliv och kommuner skapas förutsättningar för ett ständigt utvecklingsarbete där innovation, kvalitet, kostnadseffektivitet och patientnytta går hand i hand. Ett kunskapsdrivet system är grunden för att möta både dagens och morgondagens behov inom psykisk hälsa.

4.7.1 Delmål

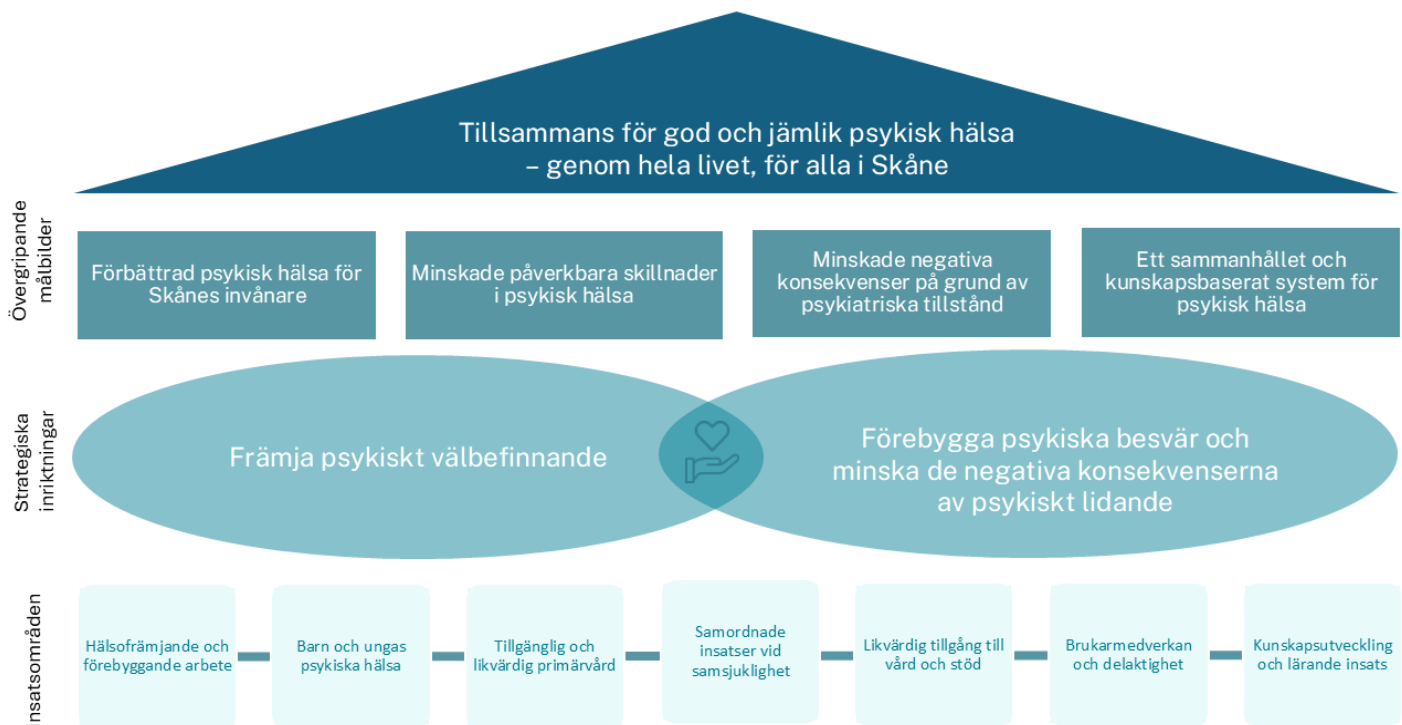
Region Skånes insatser för psykisk hälsa bygger genomgående på bästa möjliga kunskap, forskning och evidensbaserade metoder och bidrar till en lärande organisation.

Urval av insatser:

- Arbeta för ökad spridning och praktisk tillämpning av klinisk forskning, kunskapsbaserade arbetssätt och metoder i hela vårdkedjan
- Fasa ut metoder utan evidens eller dokumenterad nytta
- Skapa förutsättningar för klinisk och patientnära forskning samt forskning i samverkan med andra samhällsaktörer
- Skapa förutsättningar för lärande, utvärdering och spridning av goda exempel mellan förvaltningar och verksamheter.

4.8 Sammanfattning av insatsområdena

De sju insatsområdena utgör grunden för Region Skånes riktning i arbetet med psykisk hälsa. Gemensamt bidrar insatsområdena till de övergripande målbilderna och till visionen: Tillsammans för god och jämlik psykisk hälsa – genom hela livet, för alla i Skåne.

Figur 4: Överblick över de komponenter som innefattas i Region Skånes strategi för psykisk hälsa 2025–2035

5 Genomförande, ansvar och långsiktighet

Strategin för psykisk hälsa 2025–2035 utgör en långsiktig färdplan för Region Skånes arbete med att främja psykisk hälsa, förebygga ohälsa och erbjuda jämlika och behovsanpassade insatser. Med en tydlig vision, övergripande målbilder, strategiska inriktningar och insatsområden pekar strategin ut riktningen för det gemensamma arbetet under det kommande decenniet.

5.1 Från strategi till handling

För att strategin ska få genomslag i praktiken krävs mer än målbilder och inriktningar. Den verkliga förändringen sker genom att arbeta tillsammans, inom och mellan förvaltningar och verksamheter, och i mötet med invånarna och patienterna. Därför behöver strategin omsättas i konkreta, operativa och utvärderingsbara handlingsplaner, utvecklingsinitiativ och strukturella förbättringar inom och mellan Region Skånes förvaltningar, bolag, kontrakterade verksamheter och samarbetspartners. Region Skånes uppdrag i arbetet med psykisk hälsa vilar på det ansvar som regionen har enligt Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och Tandvårdslagen (1985:125). Det innebär att Region Skåne ska erbjuda god hälso- och sjukvård och tandvård åt invånarna, arbeta för en god hälsa i hela befolkningen och planera vården så att den ges på lika villkor. Region Skånes olika förvaltningar och verksamheter har olika ansvar, som vart och ett fyller en viktig funktion för att nå visionen för psykisk hälsa. Den specialiserade psykiatrin ska exempelvis framför allt verka för personer med svåra tillstånd där patienten har en betydande påverkan på funktionsnivån, medan den regionala primärvården, som första linjens psykiatri, ska verka för patienter med lindriga till medelsvåra tillstånd och besvär. Det är dock viktigt att ansvarsfördelningen inte i samtliga fall ses som skarpa gränssnitt, utan att ett gemensamt ansvarstagande främjar ett överlappande och samordnat arbetssätt. Regionen ska också samverka med kommuner och andra aktörer, särskilt för personer med komplexa eller långvariga behov av stöd. Det innebär att Region Skåne inte bara har ansvar för att behandla psykisk ohälsa, utan också för att arbeta förebyggande, hälsofrämjande och samordnat – i linje med denna strategi.

Arbetet med strategin sker på olika nivåer i organisationen. Varje förvaltning har ansvar för att, inom sitt uppdrag, formulera handlingsplaner med relevanta aktiviteter och åtgärder som bidrar till genomförandet av strategin. Arbetet kan ske inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering, budgetarbete,

kompetensförsörjningsstrategier eller särskilda utvecklingsprogram. Beslut om aktiviteter för att nå strategins mål och målbilder som inte kan eller bör fattas på förvaltningsnivå kommer att fattas på regional nivå. Ansvariga enheter vid koncernkontoret ansvarar även för att säkra följsamhet för Region Skånes kontrakterade verksamheter. Strategin ska därmed fungera som ett gemensamt ramverk som stödjer regionala och lokala prioriteringar och konkretisering. För att säkerställa att arbetet inte bara bedrivs inom, utan också mellan förvaltningarna, är det viktigt att ett gemensamt arbete bedrivs för att tillsammans bryta ner, genomföra och följa upp strategin och de framtagna handlingsplanerna.

Det ses därför som en framgångsfaktor att arbetet bedrivs tillsammans – i linje med Region Skånes vision för psykisk hälsa.

Regionfullmäktige, politiska nämnder och styrelser har en viktig roll i att säkerställa att strategins mål och inriktningar integreras i styrning, resursfördelning och uppföljning. Region Skåne har också ett ansvar för att möjliggöra samarbete och kunskapsdelning över organisatoriska gränser, särskilt i samarbete med kommuner, civilsamhälle, näringsliv och patient- och brukarföreningar.

För att nå syftet med denna strategi behöver Region Skåne även vara en förebild som arbetsgivare. Genom att utveckla arbetet för en god arbetsmiljö som främjar psykisk hälsa, erbjuda kontinuerlig kompetensutveckling och skapa en hållbar arbetsbelastning läggs grunden för goda resultat, både för invånarna och för medarbetarna. Ett systematiskt arbete för psykisk hälsa på arbetsplatsen är avgörande för att attrahera, utveckla och behålla dagens och framtidens nödvändiga kompetens.

5.2 Strategin som levande dokument

För att strategin ska vara ett levande verktyg i styrning och verksamhetsutveckling behöver arbetet följas upp på ett systematiskt sätt. Uppföljningen ska visa hur insatserna utvecklas över tid och hur de bidrar till Region Skånes vision och övergripande målbilder för

psykisk hälsa. Givet strategins längre tidshorisont, bör även innehållet i strategin återkommande ses över och vid behov anpassas för att säkra relevans och aktualitet. Det omfattar dels att följa utvecklingen inom och mellan insatsområden, dels inhämta kunskap genom exempelvis brukarundersökningar, dialoger och erfarenhetsutbyten. Varje förvaltning ansvarar för att följa upp och analysera sitt arbete med strategin inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning samt bidra till den samlade uppföljningen på regional nivå. Det ska även ske en förvaltnings- och regiongemensam uppföljning av arbetet för att säkra en gemensam uppföljning och framdrift. Resultat och lärdomar från styrningen inom och mellan förvaltningar ska återinföras till planering, styrning och förbättringsarbete på regional och lokal nivå.

Uppföljningen ska bygga på principer om öppenhet, delaktighet och lärande. Det innebär att resultaten ska delas och diskuteras brett och att uppföljningen inte bara ska användas för kontroll utan även som underlag för en utveckling som sker tillsammans. Det skapar förutsättningar för en strategi som är anpassningsbar, hållbar och relevant över tid samt främjar gemensam utveckling.

5.3 Övergripande principer för genomförandet

Genomförandet av strategin ska utgå från ett antal gemensamma principer som vägleder allt arbete, oavsett förvaltning, verksamhet, nivå eller målgrupp.

- Personcentrering: insatser ska utgå från individens samlade behov, resurser och livssituation
- Jämlikhet och tillgänglighet: hälso- och sjukvård ska erbjudas på lika villkor. Omotiverade skillnader ska minska.
- Delaktighet och egenmakt: invånare, patienter och brukare ska ges möjlighet att påverka sin vård, sitt stöd och utvecklingen av de system de möter.

- Kunskapsbaserad och lärande: beslut, insatser och arbetssätt ska vila på bästa tillgängliga evidens och kunskap och aktivt följas upp och förbättras.

6 Vägen framåt

Psykisk hälsa är en av de största folkhälsoutmaningarna i vår tid, men också en av de största möjligheterna till positiv samhällsutveckling. Genom att arbeta långsiktigt, samordnat och kunskapsbaserat kan Region Skåne bidra till att fler människor i Skåne får förutsättningar att leva ett liv präglad av delaktighet, trygghet och mening.

Strategin för psykisk hälsa 2025–2035 utgör en gemensam riktning för Region Skånes arbete med psykisk hälsa på alla nivåer. Den beskriver målbilder och insatsområden, men det är först genom verkligt samarbete, handling och lärande som förändring sker. För att strategin ska få genomslag krävs engagemang från många aktörer: politiska beslutsfattare, koncernledning, förvaltnings- och verksamhetsledning, medarbetare, patienter och brukare, närstående, kommuner och civilsamhälle. Alla har en viktig roll i arbetet för psykisk hälsa.

Region Skåne tar med denna strategi ett tydligt ansvar för psykisk hälsa, samtidigt som den bygger på övertygelsen om att psykisk hälsa är ett gemensamt samhällsansvar. Det finns ett behov av långsiktighet, samarbete och mod att förändra det som inte fungerar. Med invånarens behov i centrum och gemensamma insatser, kan visionen nås: Tillsammans för god och jämlik psykisk hälsa – genom hela livet, för alla i Skåne.

Bilaga 1: Strategins förankring i regionala och nationella styrdokument

Region Skånes strategi för psykisk hälsa 2025–2035 tar avstamp i en bred kunskapsgrund, med flera centrala dokument som belyser nuläge, utvecklingsbehov och strategiska vägval. Nedan följer ett urval av dokument som varit vägledande i arbetet.

Framtidens hälsosystem i Region Skåne betonar behovet av ett hälso- och sjukvårdssystem som utgår från individens behov, minskar organisatoriska mellanrum och stärker den nära vården. Den strategi för psykisk hälsa konkretiserar dessa principer inom området psykisk hälsa, särskilt genom ökat fokus på primärvård, vårdnivåsamverkan och individens delaktighet.

Samsjuklighetsutredningen (SOU 2021:93 och SOU 2023:5) utgör ett viktigt kunskapsunderlag. Den visar på behovet av samordnade, personcentrerade och behovsanpassade insatser, särskilt för personer med både psykiatriska tillstånd och beroendeproblematik. Region Skåne tar med denna strategi ett tydligt ansvar för att utveckla samverkan och förbättra vård- och stödinsatser för målgruppen.

Folkhälsorapporterna, både nationellt och i Skåne, visar att den psykiska hälsan är ojämnt fördelad, särskilt bland unga, kvinnor och personer i socioekonomiskt utsatta grupper. Det belyser vikten av strategins fokus på jämlik hälsa, förebyggande insatser och strukturella friskfaktorer såsom tillit, delaktighet och trygghet.

Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 svensk lag och en central utgångspunkt i Region Skånes arbete för barn och ungas hälsa. Strategin för psykisk hälsa utgår från barnets bästa, rätt till delaktighet och jämlik tillgång till vård och stöd, i enlighet med konventionens artiklar.

Den nationella folkhälsopolitiken och strategin Det handlar om livet har varit vägledande, men den regionala strategin anpassar insatsområdena till Region Skånes förutsättningar och uppdrag.

Fokus ligger på vad Region Skåne och verksamheterna själva kan göra och hur samverkan med kommuner och civilsamhälle konkretiseras.

Bilaga 2: Utgångspunkter och lärdomar från verksamheterna

Region Skånes strategi för psykisk hälsa 2025–2035 grundar sig i ett omfattande dialogarbete med representanter från politiska nämnder samt verksamhetsföreträdare inom primärvård, psykiatri, habilitering, barnhälsovård, somatisk vård, palliativ vård, tandvård, koncernledning och forskning. I arbetet har det även förts dialoger med representanter för kommuner och patient- och brukarföreningar. Region Skåne har vid två tillfällen haft dialoger med en facklig referensgrupp, vars synpunkter har beaktats i arbetet. I dialogerna framträder en komplex bild av nuläget, med stora utmaningar men också starka drivkrafter till förbättring.

Nedan presenteras sex övergripande teman från de genomförda dialogerna som legat till grund för strategiutvecklingen:

1. Tydlig riktning och användbarhet: Strategin måste kombinera vision med tydliga insatsområden och följas av konkreta handlingsplaner.
2. Stärkt primärvård: Tillgången till psykologisk och psykosocial kompetens i den regionala primärvården behöver stärkas för att kunna hantera uppdraget som första linjen för psykisk hälsa.
3. Samarbetsytor mellan vårdnivåer: Gråzoner mellan vårdnivåer och verksamheter skapar otydlighet. Det behövs ett överlappande arbetssätt för att främja en sammanhållen och sömlös vårdprocess.
4. Tillgång till stöd och insatser: Tillgång till stöd och insatser varierar beroende på geografi, språk och socioekonomi. En jämlik tillgång till behovsanpassade vård- och omsorgsinsatser

behöver säkerställas. Digitala lösningar och tolkstöd utgör viktiga komponenter i arbetet.

5. Friskfaktorer och hälsofrämjande arbete: Psykisk hälsa är mer än avsaknad av sjukdom. Det finns ett behov av insatser som främjar meningsfullhet, delaktighet och relationer. Hälsofrämjande insatser ska främja jämlika och jämställda livsvillkor samt hälsosamma levnadsvanor.
6. Barn och unga: Den psykiska ohälsan hos barn och unga har delvis ökat under en längre tid, både nationellt och i Region Skåne. Inte minst med en ökad förekomst av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar så som adhd. Tidiga insatser, föräldrastöd, fungerande vårdövergångar och samverkan med skolväsendet, socialtjänst och fritid är avgörande.

Bilaga 3: Metod och arbetssätt för framtagande av strategi för psykisk hälsa

Region Skånes strategi för psykisk hälsa i 2025–2035 har tagits fram av analysbolaget Sirona, i nära samarbete med Region Skånes förvaltningar och verksamheter. Arbetet har bedrivits under vintern och våren 2025 och har omfattat en bred datainsamling och en kvalitativ dialogprocess.

Arbetsmetod

Arbetet inleddes med en fördjupad nulägesanalys där både kvalitativa och kvantitativa data inhämtades och analyserades. De kvantitativa analyserna innefattade bland annat analyser avseende tillgänglighet och väntetider, behandlingsmetoder, antal samordnade individuella planer och kostnader för EU-vård. Syftet var att kartlägga aktuella behov, styrkor och utmaningar i det regionala arbetet med psykisk hälsa. I denna fas analyserades även tidigare och pågående initiativ inom regionen, samt styrdokument på lokal, regional och nationell nivå.

I nästa steg genomfördes en gapanalys, där nuläget jämfördes med ett önskat framtidsläge. Detta låg till grund för utformningen av strategins mål, inriktningar och insatsområden.

En central del av arbetet har varit omfattande intervjuer och dialoger. Totalt har cirka 70 djupintervjuer genomförts, vilket har innefattat intervjuer med verksamhetsföreträdare inom bland annat primärvård, specialiserad psykiatrisk vård, rättspsykiatrisk vård, habilitering, palliativ vård, specialiserad somatisk vård, tandvård, folkhälsa, barn- och ungdomsverksamhet, representanter för Vårdsamverkan Skåne och patient- och brukarorganisationer. Region Skåne har även vid två tillfällen haft dialoger med en facklig referensgrupp, vars synpunkter har beaktats i arbetet.

Parallellt med detta har workshops och löpande dialoger genomförts med politikens beredande och beslutande nivåer, inklusive hälso- och sjukvårdsnämnden, psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden och primärvårdsnämnden. Dessa dialoger har syftat till att förankra strategins inriktning och bidra till en bred legitimitet för det fortsatta arbetet.

Underlag och källor

Strategin har utformats med utgångspunkt i flertalet regionala, nationella och internationella dokument. Den vilar således på en bred och väl förankrad kunskapsgrund. I arbetet har bland annat tagits hänsyn till följande dokument:

Nationell och internationell nivå:

- Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga. Delbetänkande av utredningen en sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34).
- Börja med barnen! Följa upp hälsa och dela information för en god och nära vård. Slutbetänkande av utredningen om en god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:78).

- Folkhälsomyndigheten (2024). Folkhälsan i Sverige 2024: ökar eller minskar ojämlikheten? Analys av ett urval av hälsotillstånd och förutsättningar för hälsa.
- Folkhälsomyndigheten (2025). Folkhälsan i Sverige. Årsrapport 2025.
- Folkhälsomyndigheten (2025). Tillsammans för god gemenskap i hela befolkningen. En nationell strategi mot ensamhet.
- Forte (2021). Psykiskt välbefinnande, psykiska besvär och psykiatriska tillstånd hos barn och unga – begrepp, mätmetoder och förekomst. En kunskapsöversikt.
- Från delar till helhet – en reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet. Delbetänkande av Samsjuklighetsutredningen (SOU 2021:93).
- Från delar till helhet – Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. Slutbetänkande av Samsjuklighetsutredningen (SOU 2023:5).
- OECD (2025). Promoting good mental health in children and young adults – Best practices in public health.
- OECD (n.d.). Mental Health.
- Regeringskansliet (2025). Psykisk hälsa och suicidprevention. Regeringens handlingsplan för genomförandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention för perioden 2025–2026.
- Regeringskansliet, Socialdepartementet och SKR (2025). Strategiska insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner 2025.
- Regeringskansliet. Agenda 2030 för hållbar utveckling.
- Regeringskansliet. Betänkande 1996/97:SoU14: Prioriteringar inom hälso- och sjukvården.
- Regeringskansliet. Skr. 2024/25:77. Det handlar om livet – nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

- Socialstyrelsen (2021). Nationella riktlinjer för vård vid depression och ångestsyndrom. Stöd för styrning och ledning.
- Socialstyrelsen (2024). God och nära vård vid psykisk ohälsa. Nationell målbild för vårdcentralers omhändertagande av psykisk ohälsa för att ge befolkningen en god och nära vård.
- Socialstyrelsen (2024). Insatser för att stödja omsättningen till en god och nära vård 2024. Delredovisning.
- Socialstyrelsen (2025). Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvården 2025. Nationella planeringsstödet. Delrapport 1. Barn- och ungdomspsykiatri.
- Socialstyrelsen (2025). Nationellt utvecklingsteam inom den specialiserade psykiatriska vården.
- Socialstyrelsen (2025). Primärvårdens arbete med psykisk ohälsa. Slutredovisning av uppdrag att genomföra insatser för att främja, stödja och följa omställningen till en god och nära vård för att förbättra primärvårdens omhändertagande av psykisk ohälsa.
- Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner, Statens Beredning för Medicinsk och Social Utvärdering (2024). Begrepp inom området psykisk hälsa, Version 1.1.
- Unicef. Barnkonventionen - FN:s konvention om barnets rättigheter.
- World Health Organization (2021). Comprehensive mental health action plan 2013–2030.

Regional nivå:

- Region Skåne (2017). Strategisk plan för psykisk hälsa 2017–2023 samt 2024. Fastställd av hälso- och sjukvårdsnämnden Region Skåne 2017-12-08.
- Region Skåne (2021). Mål och strategi för Framtidens hälsosystem.
- Region Skåne (2021). Region Skånes strategi för forskning och innovation inom hälso- och sjukvården.
- Region Skåne (2023). Delrapportering gällande utredning gemensamma åldersgränser inom BUP:s första linje och mottagningarna.

- Region Skåne (2023). En väg in för all första linjens psykiatri upp till 22 års ålder. FLG 230502.
- Region Skåne (2023). Folkhälsorapport Skåne 2023.
- Region Skåne (2023). Förändrings- och genomförandeplan för mål och strategi för framtidens hälsosystem 2023–2026.
- Region Skåne (2023). Regional suicidpreventiv strategi, 2023–2028.
- Region Skåne (2024). Det öppna Skåne – Regional utvecklingsstrategi för Skåne.
- Region Skåne (2024). Folkhälsorapport barn och unga i Skåne 2024.
- Region Skåne (2024). Utvecklingsplan Primärvården Skåne 2024–2026.
- Region Skåne (2025). Primärvården och Specialistpsykiatri för vuxna. Skåneövergripande handlägningsöverenskommelse primärvård och specialistpsykiatri gällande vuxna.
- Region Skåne, Kommunalförbundet Skåne (2016). Avtal om ansvarsfördelning och utveckling avseende hälso- och sjukvården i Skåne, 2016-01-19.
- Region Skåne, Skånes kommuner (2024). Skånes länsgemensamma handlingsplan psykisk hälsa och suicidprevention 2024–2025.
- Region Skåne, Skånes Kommuner (2025). Överenskommelse om psykisk hälsa och suicidprevention 2025, Länsgemensamma medel.
- Sirona på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Skåne (2024). Fördjupningsgranskning Tillgänglighet inom barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri.
- Sirona på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Skåne (2024). Fördjupningsgranskning Framtidens hälsosystem. Delgranskning 1: Omställning av produktions- och strukturfrågor.
- Sirona på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Skåne (2024). Fördjupningsgranskning Framtidens hälsosystem. Delgranskning 2: Nära vård som insatsområde inom Framtidens hälsosystem.
- Sirona på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Skåne (2024). Fördjupningsgranskning Framtidens hälsosystem. Delgranskning 3: Omställning till Framtidens hälsosystem.